

Judikatūras krājums

Apvienotās lietas C-164/15 P un C-165/15 P

Komisija
pret
Aer Lingus Ltd
un
Ryanair Designated Activity Company

Apelācija – Valsts atbalsts – Valsts noteikts nodoklis par aviopārvadājumiem – Diferencētu likmju piemērošana – Samazināta likme attiecībā uz lidojumu galamērķiem, kuri atrodas ne tālāk par 300 km no valsts lidostas – Priekšrocība – Selektīvs raksturs – Vērtējums gadījumā, kad nodokļu pasākums var veidot ierobežojumu pakalpojumu sniegšanas brīvībai – Atgūšana – Akcīzes nodoklis

Kopsavilkums – Tiesas (trešā palāta) 2016. gada 21. decembra spriedums

- 1. Valsts atbalsts – Jēdziens – Labvēlīga nodokļu režīma piešķiršana atsevišķiem uzņēmumiem, ko veic valsts iestādes – Ietveršana – Nodokļu atvieglojums, kas uzskatāms par vispārēju pasākumu, kurš bez izņēmuma piemērojams visiem saimnieciskās darbības subjektiem – Izslēgšana*
(LESD 107. panta 1. punkts)
- 2. Valsts atbalsts – Jēdziens – Pasākuma selektivitāte – Valsts pasākums, ar ko konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai tiek radīta priekšrocība salīdzinājumā ar citiem, kuri atrodas līdzīgā tiesiskā un faktiskā situācijā*
(LESD 107. panta 1. punkts)
- 3. Valsts atbalsts – Jēdziens – Pasākuma selektivitāte – Novērtējums, kurā tiek ņemta vērā vienīgi izmantotā regulējuma metode – Izslēgšana*
(LESD 107. panta 1. punkts)
- 4. Valsts atbalsts – Jēdziens – Nodokļu pasākums, kas ir pretrunā Savienības tiesību normām, kuras nav LESD 107. un 108. pants – Izņēmuma no šī pasākuma, kas tiek piemērots dažiem nodokļa maksātājiem, izslēgšana no valsts atbalsta kvalifikācijas – Nosacījumi*
(LESD 107. panta 1. punkts)
- 5. Apelācija – Pamati – Pamats, kas izvirzīts pret tādu sprieduma motīvu, kurš nav vajadzīgs tā rezolūtvās daļas pamatošanai – Neefektīvs pamats*
(LESD 256. pants; Tiesas statūtu 58. pants)

6. *Valsts atbalsts – Komisijas lēmums, ar kuru konstatēta atbalsta nesaderība ar iekšējo tirgu un noteikts pienākums to atgūt – Dalībvalsts pienākumu noteikšana – Atgūšanas pienākums – Piemērojamība – Agrākā stāvokļa atjaunošana*

(LESD 108. panta 2. punkta pirmā daļa)

7. *Valsts atbalsts – Nelikumīga atbalsta atgūšana – Agrākā stāvokļa atjaunošana – Samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpums – Neesamība*

(LESD 107. un 108. pants)

1. “Atbalsta” jēdziens ir vispārīgāks nekā “subsīdijas” jēdziens, jo tas ietver ne tikai pozitīvus pasākumus, piemēram, pašas subsīdijas, bet arī valsts iejaukšanos, kas dažādās formās atvieglo slogu, kāds parasti ir jāsedz no uzņēmuma budžeta, un kas tāpēc, lai gan nav subsīdijas vārda vistiešākajā nozīmē, ir līdzīga pēc rakstura un tai piemīt tāda pati iedarbība.

No tā izriet, ka pasākums, ar kuru valsts iestādes dažiem uzņēmumiem piešķir labvēlīgāku nodokļu režīmu, kas, kaut arī neietver valsts līdzekļu nodošanu, šī pasākuma adresātiem rada labvēlīgāku finanšu situāciju nekā pārējiem nodokļu maksātājiem, ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē. Savukārt priekšrocības, kas izriet no vispārēji piemērojama pasākuma, kurš vienādi ir piemērojams visiem saimnieciskās darbības subjektiem un kurš tādējādi nav selektīvs, nav valsts atbalsts LESD 107. panta izpratnē.

(skat. 40. un 41. punktu)

2. Lai novērtētu selektivitātes nosacījumu, LESD 107. panta 1. punktā ir paredzēts noteikt, vai konkrētās tiesiskās sistēmas ietvaros ar valsts pasākumu var tikt atbalstīti konkrēti uzņēmumi vai konkrētu preču ražošana salīdzinājumā ar citiem, kas, raugoties no minētās sistēmas mērķa, būtu salīdzināmā faktiskā un tiesiskā situācijā.

(skat. 51. punktu)

3. LESD 107. panta 1. punktā nav nošķirta valsts iejaukšanās atkarībā no valsts iestāžu izmantotajām metodēm.

Tikai attiecīgā nodokļu pasākuma radītajām sekām ir nozīme, novērtējot tā iespējamo valsts atbalsta raksturu un it īpaši nosakot, vai šis pasākums tā adresātiem rada labvēlīgāku nodokļu režīmu salīdzinājumā ar citiem nodokļa maksātājiem.

(skat. 58. un 68. punktu)

4. Tas, ka nodokļu pasākums ir pretrunā citām Savienības tiesību normām, nevis LESD 107. un 108. pantam, neļauj no kvalifikācijas par “valsts atbalstu” izslēgt uzņēmumu no šī pasākuma, kas tiek piemērots dažiem nodokļa maksātājiem, ciktāl attiecīgais pasākums rada sekas citiem nodokļa maksātājiem un nav ticis ne atcelts, ne atzīts par prettiesisku un tādējādi par nepiemērojamu.

Šādā gadījumā, lai nodokļu pasākumu kvalificētu kā valsts atbalstu, Komisijai šīs sekas bija jāņem vērā un tā tās nevarēja ignorēt tikai tāpēc vien, ka nodokļa maksātāji, kam bija piemērojams nelabvēlīgāks nodokļu režīms, iespējams, varēja saņemt sava pārmaksātā nodokļa atmaksu, izmantojot tiesvedību valsts tiesās.

(skat. 69. un 77. punktu)

5. Apelācijas sūdzības ietvaros iebildumi, kas ir vērsti pret Vispārējās tiesas sprieduma papildu pamatojumu, uzreiz ir jānoraida kā neefektīvi, jo tie nevar izraisīt šī sprieduma atcelšanu.

(skat. 86. punktu)

6. Attiecīgās dalībvalsts pienākums atgūšanas ceļā atcelt atbalstu, ko Komisija uzskata par nesaderīgu ar vienoto tirgu, ir vērst uz tās situācijas atjaunošanu, kāda pastāvēja pirms atbalsta piešķiršanas.

Šis mērķis ir sasniegts tad, kad attiecīgo atbalstu, kam vajadzības gadījumā ir pieskaitīti nokavējuma procenti, tā saņēmēji vai, citiem vārdiem sakot, uzņēmumi, kuri to faktiski ir izmantojuši, ir atmaksājuši. Ar šo atbalsta atmaksu tā saņēmējs faktiski zaudē priekšrocību, kas tam bija tirgū salīdzinājumā ar tā konkurentiem, un tādējādi tiek atjaunota situācija, kāda pastāvēja pirms atbalsta izmaksāšanas.

Turklāt prettiesiska atbalsta atgūšana nolūkā atjaunot agrāko situāciju nav saistīta ar atšķirīgu agrākās situācijas atjaunošanu atkarībā no hipotētiskiem elementiem, piemēram, izvēles iespējām, kas bieži vien ir vairākas un ko varēja izmantot ieinteresētie tirgus dalībnieki, vēl jo vairāk tāpēc, ka faktiski izdarītā izvēle, izmantojot atbalstu, var izrādīties neatgriezeniska.

Atbalsta atgūšana nozīmē tā saņēmējam radītās priekšrocības restitūciju, nevis iespējamā ekonomiskā labuma, kuru tas guvis, izmantojot šo priekšrocību, atdošanu. Šāds labums var nebūt identisks priekšrocībai, kas veido minēto atbalstu, vai pat izrādīties neesošs, un šis apstāklis nevar pamatot šī paša atbalsta neatgūšanu vai tādas summas atgūšanu, kura atšķiras no tās, kas veido priekšrocību, kuru radījis attiecīgais prettiesiskais atbalsts.

Konkrētāk, runājot par prettiesisku atbalstu, kas ir piešķirts kā nodokļu priekšrocība, atbalsta atgūšana nozīmē, ka darījumiem, kurus faktiski ir veikuši attiecīgā atbalsta saņēmēji, tiek piemērots nodokļu režīms, kas tiem būtu bijis piemērojams, ja nebūtu bijis prettiesiskā atbalsta.

Visbeidzot, tādas summas atgūšana, kas ir vienāda ar starpību starp nodokli, kāds būtu bijis jāmaksā, ja nebūtu prettiesiskā atbalsta pasākuma, un mazāko summu, kura tikusi samaksāta atbilstoši šim pasākumam, nav jauns nodoklis, kas ir noteikts ar atpakaļejošu spēku. Runa ir par sākotnējā nodokļa daļas, kas netika samaksāta atbilstoši prettiesiskajam atbrīvojumam, atgūšanu. Šāda atgūšana arī nav sods.

(skat. 89.–92., 93. un 114. punktu)

7. Pienākums atgūt minēto atbalstu nav pretrunā ne samērīguma, ne vienlīdzīgas attieksmes principam. Pirmkārt, prettiesiska atbalsta atcelšana, to atgūstot, ir loģiskas sekas tā prettiesiskuma konstatācijai, līdz ar to šī atbalsta atgūšana nolūkā atjaunot agrāko situāciju principā nevar tikt uzskatīta par nesamērīgu pasākumu salīdzinājumā ar LESD noteikumu valsts atbalsta jomā mērķiem.

Otrkārt, atbalsta saņēmēji, kam tas ir jāatmaksā, acīmredzami nav tādā pašā situācijā kā aviosabiedrības, kuras nav saņēmušas atbalstu un uz kurām neattiecas atbalsta atgūšana, līdz ar to nevar būt runas par atšķirīgu attieksmi līdzīgās situācijās, pārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes principu.

(skat. 116. un 117. punktu)